

Den nære historie

Michael 2008;5:111–113.

Resepsjonsdamen i det lille hotellet i Mulhouse i Alsace så på oss med kulerunde, uforstående øyne. Vi hadde spurt etter noen krigsminner fra første verdenskrig som vi hadde lyst til å se. Den korte samtalen ble raskt og høflig avsluttet da vi skjønnte at første verdenskrig knapt var noe begrep for henne og kanskje ikke annen verdenskrig heller.

Men hvis hun f. eks. var tjue år gammel, var hun født sytti år etter avslutningen av første verdenskrig og mer enn førti år etter at den annen sluttet. Det er likevel lenge siden for en ung person. Hennes samtids-historiske perspektiv strakte seg kanskje bare drøye ti år bakover. For oss mer enn seksti. Denne kulturforskjellen utløste de kulerunde øynene.

Den lille episoden vakte ettertanke. Betydningen av den nære historie avhenger av dem som opplever den. Og for dem som opplever den nære historie, avhenger den av når de enkeltes verdensbilde ble dannet, den personlige oppfatning av omgivelsene, den basis som det som skjer senere representerer avvik fra og videreutvikling av. Grunnlaget opplevelsene tolkes ut fra. Eksempel: Min egen, grunnleggende oppfatning av verden tok form da jeg var gutt i 1940-årene, jeg er klar over det. Jeg er også klar over at hvordan jeg ser på verden i dag, er farget av alt jeg har opplevd siden da. For damen i resepsjonen var kanskje Mulhouse etter 1995 referanserammen.

Slike betraktninger gir tanker omkring samtidshistorie som fag. Samtidshistorien må beskrives profesjonelt – og den må formidles slik at objektivt viktige hendelser ikke blir borte. Men den må også suppleres ved at den sees gjennom samtidiges øyne, av dem som har opplevd begivenhetene. Den nære historie stiller metodiske krav til forskerne. Nær historie er imidlertid et felt som tiltrekker seg økende historiefaglig oppmerksomhet, og det er gledelig.

St. Andreas (nå: St. André) ved Sennheim (nå: Cerney) i Elsass (nå: Alsace) ble brukt som opplærings- og indoktrineringsleir for deporterte norske studenter som var blitt arrestert 30. november 1943. Det er fortsatt en del som husker tiden der. Professor Elling Kvamme er en av dem. Han var også i Buchenwald. (Foto: Ø. Larsen 2008).

Den annen verdenskrig er nær historie i den forstand at det fortsatt er mange som har personlige opplevelser fra krigsårene. Krigen er en del av deres verdensbilde som de ikke deler på samme måte med de yngre.

I dette nummeret av *Michael* gjengir vi et foredrag i Det norske medisinske Selskab, holdt av professor Elling Kvamme (f. 1918) i 2008. Han var en av studentene som ble deportert til Tyskland i 1943. I foredraget spør han hvordan det kunne gå som det gikk med tysk vitenskap? Som ung student sto tysk medisin som klippefast autoritet for ham. Etter å ha opplevd konsentrasjonsleiren Buchenwald ble dette virkelighetsbildet totalt forandret.

Norsk Magazin for Løgevidenskapen, utgitt av Det norske medisinske Selskab i likhet med *Michael*, gjenga ofte foredrag i Selskabet. Vi trykker her opp et tidsvitneforedrag fra 1945 om arbeidet med russiske eks-krigsfanger i Mo i Rana samme sommer². Foredraget har et ganske sterkt innhold. For de unge som opplever vakre Nord-Norge i dag, er det ingen bismak ved opplevelsen. Men for dem som opplevde nordnorske krigsår selv, eller som har samtidshistorien present, er bismaken der – tanken på alt som foregikk her for bare et par generasjoner siden.

Det faller naturlig samtidig å bringe en anmeldelse av Jorunn Sem Fures bok om Universitetet i Oslo under krigen³. På en elegant måte gjør hun et dypdykk i en del av vår historie, der framstillingen har paralleller i en rekke andre deler av norsk samfunnsliv enn Universitetet – i den ikke så altfor fjerne nære historie.

Øivind Larsen
Universitetet i Oslo

---

¹ Kvamme E. *Tysk medisin – fallet fra verdenstoppen sett gjennom Buchenwaldbriller*. *Michael* 2008;5:115–22.

² Wergeland H, Fodstad D, Harlem (O)K. Erfaringer fra et norsk feltsykehus arbeid med russiske ekskrigsfanger i Mo i Rana sommeren 1945. *Norsk Mag Lægevidensk* 1946;107:2253-9 (I: *Nordisk Medicin* 1946); *Michael* 2008;5:123–44.

³ Larsen Ø. Universitetets krig (anmeldelse). *Michael* 2008;5:145–49.